

(Folytatás az 1. oldalról)

gyítás elszemélytelenedése, az orvosok iránti bizalom hiánya. Talán – a jövő ígérete – a szabad orvosválasztás segít az évtizedek alatt „sikerrel” elrontott kapcsolaton, s a bizalom, a gyógyítóba vetett hit újra visszatér, ha a beteg attól kérhet és remélhet gyógyítást, akire tudása és embersége miatt felnéz és hisz neki.

A többi között e bizalom alapuló kapcsolat mülk az is, hogy elmondható-e a rákos betegnek a valódi diagnózis? Változik tényleg ebben is a világ mife-

lénk, s a betegé mellett is szakítanak az évtizedek alatt szokással lett titkolózással, kegyesnek mondott hazugsággal. Hiszen amellet, hogy mindenkinek joga van meg tudni sorsának várható alakulását, a beteg együttműködését az orvos nem nélkülözheti.

A felvilágosítás, a figyelemfelkeltés a Rák Liga céljai között hangsúlyosan szerepel. Azokban, akik szegedi bemutatkozásukat megtisztelték, talán nem félelem, hanem az embertől telhető legnagyobb elővigyázatossághatározása született.

(kalocsai)

A kötelező biztosításról

Várhatóan 5–6 biztosító intézet foglalkozik majd a kötelező szerződéses gépjárműbiztosítások megkötésével – értesült az MTI a Magyar Biztosítók Szövetségénél. A szerződések megkötése várhatóan csak a hónap végén kezdődik meg, de a szövetség reményei szerint a több mint 2 millió szerződést június végéig meg lehet majd kötni. Postások, alkalmi ügynökök, egyetemisták viszik

majd házhoz a szerződés-ajánlatokat.

A járműtulajdonosoknak negyedévi összeget kell előre befizetni. Lehetőség lesz ugyanakkor átutalási betétszámláról is fizetni a kötelező biztosítást. A befizetést igazoló betétlapot – amelyet július 1-jétől a forgalmi engedélyben kell tartani – valamennyi biztosító önállóan, cégnevi feltüntetve készíti el.

AZ MSZP A HATPÁRTI TÁRGYALÁSOKRÓL

A lényeg: konszenzus és nyilvánosság

A Parlament baloldali, ellenzéki pártja, a Magyar Szocialista Párt fontosnak tartja a vidéket. Ezt hangsúlyozta Szekeres Imre, az MSZP ügyvezető alelnöke tegnapi sajtótájékoztatóján, mellyel kétnapos Csongrád megyei programját zárta. Mégsem a pártvezető itteni tapasztalatainak összegzése, s nem is az ideai május elsején rendezvényekről mondott véleménye érdemel figyelmet, hanem az, hogy – mint a hatpárti tárgyalásokon az MSZP delegációjának tagja – Szegeden hozta nyilvánosságra azt a levelet, melyben a szocialisták rögzítik a parlamenti pártok egyeztetett tárgyalásának funkcióját és tárgyát. Javaslataikat a szocialisták tegnap adták át a másik öt pártnak és a köztársaság elnökének.

A szocialista párt elnöksége úgy döntött, hogy saját javaslatait nyilvánosságra hozza. E gesztussal jelezni kívánja, hogy a hatpárti tárgyalásoknak csak a nyilvánosság előtt van értelme. Nem elsősorban taktikai okokból, hanem azért, mert az embereknek tudniuk kell, mi történik a hatalom szférájában.

Az MSZP – előzetes ózdkodása ellenére – részt kíván venni ezen a tárgyalássorozaton, mert a jelenlegi kormányzat ciklusidejét meghaladó időszakra előrelátó el lényeges gazdasági és társadalmi kérdések, ezért elengedhetetlen, hogy konszenzus (egyetértés) alapján születessenek döntések. Továbbá – folytatta az állásfoglalás ismertetését Szekeres Imre – a fejlődésnek oly mértékig növelhető, hogy ellenőrizhető, a demokráciát is veszélyeztető társadalmi mozgások jöhetnek létre. Ez a veszélyforrás aláértékelésük: a válság kezelésének, a gazdaság átalakításának módja nem lehet más, mint a konszenzuson alapuló egyeztetés.

Mit kell elvégezni e tárgyalássorozaton a szocialisták szerint? Közösen meghatározni, hogy politikai és gazdasági kérdésekben a hat párt mit és milyen megoldásokat tart elfogadhatónak, ezek érvényre juttatása hogyan lehetséges. Tehát ez a tárgyalássorozat, illetve megegyezés nem közjogi funkciót tölt be. Erre utal az a szocialista javaslat is, hogy a záró megállapodást a pártok elnökei írják alá, s vállaljanak nyilvános kötelezettséget, hogy annak szervezeteiben, illetve parlamenti frakciójukban érvényt szereznek.

Bevásárlás!

Isztambulba:
május 12-16-ig 4800 Ft + 40 DEM.
Bécsbe:
május 17-én 750 Ft + 20 ATS.
Triesztbe:
május 16-18-ig 1900 Ft.
Olcso görög és jugoszláv apartmanok.
Érd.: Victor Kft. Klauzál tér 5.
Telefon: 21-964.

PUSZTULÓ SZIGET AZ ISZLÁM TENGERBEN

A Közel-Kelet etnikai térképe rendkívül színes – szinte megszámlálhatatlan sokaságban élnek itt a különböző csoportok. A kurd szerencsétlenül történelmü, muzulmáná lett indoeurópai nép az iszlám tengerben. Kurdisztán Törökország Irak és Irán találkozásánál, körülbelül 500 ezer négyzetkilométert foglal magába, területe csekélyebb mértékben átnyúlik Szíriába és a Szovjetunióba is. A kurdok feudális állama viszonylagos önállóságot élvezett a XVIII. század elejéig – 1639-ben az oszmán törökök és a perzsák megegyeztek Kurdisztán felosztásában: a határ körülbelül ott húzódott, ahol ma Irak és Irán között.

Mikor jelentek meg a kurdok Európá és a világpolitika horizontján?

A kurd probléma az I. világháború végén került a nemzetközi érdeklődés homlokterébe. Törökország a központi hatalmak oldalán harcolt, területét az 1920-as sèvres-i békében az antant feldarabolta, s a kurdok számára biztosította az államalkotás jogát (a kurd nacionalizmus és a kurd nemzeti párt már a világháború megelőző években zászlót bontott). A Kemal Atatürk-vezette török nacionalisták elutasították a diktált békét – a felszabadító háborújukat követő lausanne-i békében már szó sem esett a kurdokról, leendő államuk jogi alapja megszűnt. S ez a leglényegesebb különbség a kurd és a palesztin sors között: utóbbi nép számára nemzetközileg is érvényes szerződés, 1947-ben kelt ENSZ-határozat osztja Palesztínát zsidó és arab állammá.

Javultak-e a kurdok lehetőségei a legújabbkori történelemben?

Ez az időszak sorozatos felkelésekkel állt. A kurdok végigsöpörtek Irakon, Törökországon és Iránon is. Törökországban ezeket iszonyú keményen verték le. Kemal Atatürk szétzórta és turkizálta őket, kijelentve, hogy a kurd nép nem létezik, ők valójában hegyi törökök. Mindezek ellenére itt él a legjelentősebb létszámú kurd

Most, hogy immár idehaza forgatom Jugoszlávia autós térképét, döbbsen kell megállapítanom: *kettészakadt Horvátországra és Szerbiára.* E tény közel kéthetes körutunk során annyira nyilvánvalóvá lett, hogy így utólag nem tudnám megmondani, mikor is válhatott ketté nyugat és kelet, Bosznia–Hercegovinát félbemetszve.

Indulásunkkor barikádokra, fegyveres civilekre, úttorlaszokra számítottunk elsősorban, mivel akkor már éppen egy hete nem dörögött el fegyver a szomszédos balkáni államban. Aki rendszeresen követte a jugoszlávok viszálairól érkező híreket, kettő az egyhez fogadott volna, hogy még három-négy nap és ismét fegyverropogásra ébrednek Knin vagy Pakrac városában. Szezonja volt a nacionalista háborúsdin.

Balszerencsénkre (?) mihamelint a határon innen találtuk magunkat.

megszóltak a fegyverek.

Kievoban kezdődött április 30-án, Horvátország azon területén, ahol vegyesen élnek háromszáz éve egymás mellett katolikusok és pravoszlávok. Amikor a horvát többségű faluban horvát rendőrsőt állított fel a köztársaság belügyminisztériuma, szerb fegyveresek támadtak a rendőrökre, akik rövidesen menekülésre kényszerültek. A helységbe azonban bevonultak a Jugoszláv Néphadsereg alakulatai... Két nappal később Borovo Selóban 12 horvát kommandóval vezették szerb fegyveresek. Brsdinban az utcán löttek le egy szerb férfit, Pakracon több pokolgép robbant és a levegőbe roptatták a helyi benzinkutat. Polcanban megölték egy horvát rendőrt, Potkoljen fegyver után kutató krainai (szerb) rendőrök keveredtek tüzharcba a helybeliekkel, miközben Kalas-

A kurd tragédia

Irakot az USA állítólag visszabombázta az ipari forradalom előtti állapotok közé, de Szaddám Huszeinnek még maradt annyi ereje és technikája, hogy a síita és a kurd felkelést véresen leverje. A diktátor körül tömörült a hadsereg és a szunnita kisebbség; a katonák a menekülő kurdokat észak felé szorították, földjüket felperzselték. Nagy Lászlót, a Közel-Kelet és az arab történelem szakértőjét a kurd nép zivataros múltjáról s lehetséges jövőjéről kérdeztük.

Törökországban síri csend honol.
– Irak volt az egyetlen, amely kísérletet tett a kurd probléma megoldására. Az 1958-as alkotmány kimondja, hogy Irakban két nép van, a kurdok és az arabok. Bonyolult belső harcok után azonban, amelybe a kurdok is belekeveredtek, 1959-ben e folyamat megállt, 1961-ben pedig a két nép között kitört a háború, a harcok 1970-ig tartottak. Ekkor sikerült megegyezni: a kurdok széles körű autonómiát kaptak saját büdzsével, nyelvhasználati; minisztereket küldhettek a kormányba, s közülük került ki az állam alelnöke. A szerződést egyébként a bagdadi központi kormány részéről 1970-ben Szaddám Huszein írta alá. A térségben egyik ország sem biztosított ilyen jogokat kurdoknak, akik a megtapasztalt önállóság visszaszerzéséért harcolnak.

A nagyhatalmak torlaszolták s torlaszolták-e el ma is a kurdok útját az önálló államig, vagy valami más is?

A kurd nép, a kurd nemzeti mozgalom mélyreigen megosztott. Ez az oka annak, hogy egy-egy ország a történelem folyamán mindig, egészen a legutóbbi időig sikeresen felhasználhatta különböző csoportjait egymás ellen, s a szomszédos államok ellen is. Tipikus a kurdokkal valóki ellen, vagy mindenki a kurdok ellen: a '30-as években Törökország, Afganisztán, Irak és Irán a diplomáciatörténelem példátlan szerződést kötöttek – nem külső, hanem belső ellen-

Felmerülhet a kérdés, miért éppen Irak küzd ilyen látványosan a kurd kérdéssel, míg a többi érintett államban, elsősorban

– Irak volt az egyetlen, amely kísérletet tett a kurd probléma megoldására.

Az átfogó rendezésbe beletartozhat a kurd probléma megoldása is – de semmiképpen nem képezheti tárgyalások alapját az önálló kurd állam, ugyanis ez érintené Törökország és Irán területét is, s jelen pillanatban mindkettő az USA szövetségese. A megoldás – amire a kurd és az iraki demokratikus erő is utalnak – az iraki rendszer megváltoztatása lehetne, a visszatérés az 1970-es alapokhoz. Törökországban és Iránban ennek felmerhetetlen hatásával számolhatunk. Am demokráciáról, mint történelmi szituációról szó sincs a térségben, bármelyik rezsimet is tekintjük: a szaudit, a sírit, a kuvaitit, az iráni stb. A probléma itt jóval bonyolultabb mint Kelet-Európában.
A mai nemzetközi konstellációban tehát egy önálló kurd államnak semmi esélye nincs?
– Legfeljebb autonómiának, államnak semmiképpen, mert akkor valamennyi határ felborul a térségben. S az autonómia is csak Irakban valósulhat meg – Törökország és Irán fel sem veti ezt a lehetőséget.

A kurd nép, a kurd nemzeti mozgalom mélyreigen megosztott.

De mit is láttunk, mi is történt

A POLGÁRHÁBORÚ ELŐÉRZETE

Oda és vissza

nyikokov után kutattak. Több helyen a vasúti síneket tették tönkre, s a hegyi falvakban újra barikádokat emeltek...

Ég az igazat megvallva nem bántuk, hogy holtakkal nem – csupán ölére kész férfiakkal – találkozunk. Nem várt viszontagságokból így is bőven kijutott

madárlátta turistaként

számon tartott kettősünknek. A vasúti közlekedés bizonytalansága miatt Attila barátom 13 éves Ladájával voltunk kénytelenek nekivágni az amúgy rövidnek tűnő kétezer kilométeres útnak. A végeláthatatlan kanyargó magas hegyi utak – a zuhogó eső, a reggeli köd s a napokig szakadó fél méteres hó – kellően próbára tették amúgy mindenre felkészült idegenszerűnkét.

A fútrakról – melyek gyakran a végtelenen elhanyagolt mellékutakra emlékeztettek – letérve, az útirányt jelző táblákkal a korlátok is eltűntek. Mindenek ellenére sikerült előzetes napi terveinkhez tartani magunkat. Horvátországban a horvátok lakta területeken magyar rendszámtáblánk nem jelentett gondot, nem úgy, mint a rivális testvéreknél, a szerbek körében. Mintha fegyverszállítással rogtunk volna...

Ha turistaként próbáltunk elbeszélgetni a helybeliekkel, nem értették; mit keresünk

a polgárháború küszöbén,

ha újságírónak merem vallani magam, bizonytalanságuk jelenlétén nemigen álltam szóba velem, a sorsukban nem osztozó jött-

ség, a kurdok ellenében léptek fel. Később a khomeinizmus az iszlám egység nevében valósággal irította őket – ekkor Irak állította ideig-óráig sikeresen maga mellé a kurdokat, akiket aztán végül is becsapott. Az amerikai-iraki háborúban az USA túlbiztatta a kurdokat – mint a magyarokat '56-ban.

– Turgut Özal ötlete az enkláv felállításáról nagy karriert fuott be.

– Anglia karolta fel, de az enkláv kifejezést villámgyorsan biztonsági zónára cserélte. A dolgot ugyanis itt már nagyon veszélyessé válhat. Az ENSZ alapokmányában benne van, hogy kizárólag belső ügyekben a világsszervezet nem avatkozhat be. Könnyen precedenst teremthet. S azután: beavatkozna a Szovjetunióban Litvánia miatt, Kínában Tibet irtóúgyén?

– A béketárgyalásokon – ha lesznek ilyenek – felborulhat-e a közel-keleti egyensúly?

– Az átfogó rendezésbe beletartozhat a kurd probléma megoldása is – de semmiképpen nem képezheti tárgyalások alapját az önálló kurd állam, ugyanis ez érintené Törökország és Irán területét is, s jelen pillanatban mindkettő az USA szövetségese. A megoldás – amire a kurd és az iraki demokratikus erő is utalnak – az iraki rendszer megváltoztatása lehetne, a visszatérés az 1970-es alapokhoz. Törökországban és Iránban ennek felmerhetetlen hatásával számolhatunk. Am demokráciáról, mint történelmi szituációról szó sincs a térségben, bármelyik rezsimet is tekintjük: a szaudit, a sírit, a kuvaitit, az iráni stb. A probléma itt jóval bonyolultabb mint Kelet-Európában.

A mai nemzetközi konstellációban tehát egy önálló kurd államnak semmi esélye nincs?
– Legfeljebb autonómiának, államnak semmiképpen, mert akkor valamennyi határ felborul a térségben. S az autonómia is csak Irakban valósulhat meg – Törökország és Irán fel sem veti ezt a lehetőséget.

Ódor József

Abakadabrában, a bűvészműtá-ványként az első világéges után teremtett balkáni nagy államban? Előjárójában csupán ennyit: szó lesz gazdasági csodáról, szabad többpárti választásokon teret nyert pártok, és hatalomra került kormányok meg kormányfők hatalomfelvételéről, megtévesztett, indulatokkal jöjjakatni kívánt tömegekről, de elsősorban emberekről, s mindarról, ami Jugoszláviában – Közép-Kelet-Európában – bárkivel megtörténhet, hitről, jövőről és illúziókról.

(Folytatjuk)

Varga Iván